

УДК 378.091.212:37

DOI: 10.31499/2307-4906.2.2020.212061

МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗВО

Коноваленко Тетяна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання германських мов, декан філологічного факультету, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.

ORCID: 0000-0003-4867-324X

E-mail: tetiana_konovalenko@mdp.u.edu.ua

Максимов Олександр, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри неорганічної хімії та хімічної освіти, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.

ORCID: 0000-0002-5055-5667

E-mail: neorghim54@gmail.com

У статті окреслено найбільш типові особливості методичної підготовки майбутнього вчителя в умовах модернізації української вищої освіти. Запропоновано універсальну структуру методичної підготовки вчителя. Представлено результати допросектного дослідження, зокрема опитування стейкхолдерів та аналізу освітніх компонентів професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови. Сформульовано узагальнені вимоги до методичної підготовки вчителів будь-якого предмету за аналогією з упровадженою методичною складовою підготовки вчителів англійської мови.

Ключові слова: методична складова, фахова підготовка майбутнього вчителя, модернізація, методика навчання, педагогічна практика, інтеграція, наскрізність, методичні компетентності.

MODERNIZATION OF METHODOLOGY COMPONENT OF TEACHER'S PROFESSIONAL EDUCATION IN PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Konovalenko Tetiana, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Germanic Languages Teaching Methodology, Dean of the Philological Faculty, Bohdan Khmelnytskyi Melitopol State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-4867-324X

E-mail: tetiana_konovalenko@mdp.u.edu.ua

Maksymov Oleksandr, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Department of Non-Organic Chemistry and Chemical Education, Bohdan Khmelnytskyi Melitopol State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-5055-5667

E-mail: neorghim54@gmail.com

The article considers the urgent issue of modernizing the methodological component of professional teacher's training in Ukrainian higher educational institutions. It is topical as Ukrainian education faces the need for quality of higher education under the conditions of educational services market

competition. The peculiarities of various teachers' training and its methodological component are analysed and unified to create the grounds for modern educational process according to the criteria of European educational space.

The aim of the article is define the common features of methodological future teachers' training in the conditions of higher education modernization.

The experience of teacher training in various subjects in Ukraine is studied and its best results are accumulated as the basis for the universal methodological profile for any teacher of any subject. The list includes the integration of theoretical and practical components of study programmes with the emphasis on practical approach; methodological component as a throughout part of the whole teacher training process; the integration of general and specified professional subjects (taking into consideration various factors of future teacher's educational context; creating the conditions for future teachers' competences development); development of teachers' reflective skills, creativity and critical thinking.

The research is conducted on the materials of baseline study held within the project "New Generation School Teacher" of British Council Ukraine and Ministry of Education and Science of Ukraine, experience of other methodology researchers and the experience of implementing the methodological innovations in Bohdan Khmelnytskyi Melitopol State Pedagogical University.

The study opens the prospects for further modernization of the syllabi, curricula, logical structures of all future teachers' professional education in Ukraine.

Keywords: *methodological component, future teacher's professional education, modernization, methodology of teaching, pedagogical practice, integration, cross section, methodology competences.*

У середині минулого століття відомий американський філософ і педагог Джон Дьюї сказав: «Якщо ми вчимо наших учнів так, як вчили їх вчора, ми викрадаємо їхнє завтра». У цій короткій цитаті окреслено тенденцію сучасної освіти до стрімкого розвитку і постійного оновлення. Пошук ідеальної формули триває й спонукає як найвищі органи управління освітою загалом, так і кожного педагога зокрема, сприймати нові виклики освітнього середовища як стимул до постійного професійного розвитку та саморозвитку.

Наявність асиметрії в розвитку різних ступенів освіти (дошкільної, середньої, передвищої, вищої, післядипломної) спричиняє цілу низку проблем, які мають вирішуватись у двох масштабах: глобально і локально.

Упровадження концепції Нової української школи поставило перед вищою школою нагальне питання про підготовку нових українських педагогів. Хоча реформування вищої освіти і здійснює Міністерство освіти і науки України у співпраці із закордонними інвесторами, проте значну відповідальність покладено на самі ЗВО, адже, заважаючи на автономію та з урахуванням сьогоденної конкуренції на ринку освітніх послуг, швидка реакція на нові виклики і є запорукою успішного функціонування університету.

Отже, система фахової підготовки майбутнього вчителя має стати більш гнучкою до актуальних трансформацій та швидкою на негайне реагування на соціальний запит суспільства, зміни потреб споживачів освітніх послуг.

У вітчизняній педагогічній науці питання підготовки вчителя вже давно не є новим, а науково-методична спадщина нараховує велику кількість досліджень у цьому напрямку, проте з наукової позиції необхідним є обґрунтування структури фахової підготовки вчителя. Важливо виокремити універсальну складову, яка стане міцним підґрунтям для накопичення вузькоспеціальних компетентностей. Наразі відбувається налаштування вищої освіти на нові орієнтири, оскільки з вересня 2019 року оцінка якості освітніх програм та забезпечення освітнього процесу за ними здійснюється за

критеріями Європейського освітнього простору.

Серед великої кількості досліджень фахової підготовки вчителів спостерігається суттєва розбіжність у трактуванні її методичної складової залежно від їх спеціалізації. Хоча вже з'являються пропозиції універсалізації основ методичної підготовки вчителя. Тим більш, що спостерігаються схожі риси в трактуванні методичного компонента професійної підготовки педагога. Так, І. П. Упатова у це поняття вкладає «цілісну систему педагогічних дій, заходів, спрямованих на інтеграцію теоретичних і практичних складових, які є важливим чинником їх майбутньої якісної методичної діяльності в умовах загальноосвітнього навчального закладу». На її думку, методична підготовка майбутніх учителів передбачає вирішення таких завдань, як: «опанування знаннями, навичками, уміннями з методичної діяльності, спрямованої на розвиток у них педагогічних здібностей, ознайомлення з педагогічною майстерністю творчих учителів, передовим досвідом педагогічних колективів тощо» [4, с. 198].

Н. Грицай, яка досліджувала методичну підготовку вчителя біології вказала, що вона забезпечує «синтез предметних біологічних, психолого-педагогічних і професійно значущих методичних знань, умінь та особистісних якостей» в контексті «розв'язання методичних задач зі шкільного курсу біології» [2, с. 251]. Методична підготовка «здійснюється протягом усього періоду навчання у виші..., полягає в інтегруванні знань у галузі методики навчання біології, біологічних, педагогічних і психологічних наук, а також досвіду практичної діяльності» [2, с. 252], представленою педагогічною практикою. Авторка наголошує на необхідності серйозного ставлення студентів до індивідуальної освітньої траєкторії та можливості обирати навчальні курси, які сприятимуть розвитку професійних умінь ХХІ століття. Важливе значення надається створенню методичного портфоліо з метою впорядкування набутого досвіду та відстеження майбутніми педагогами власного методичного прогресу.

Щодо змісту методичної підготовки майбутніх учителів В. Кемінь і В. Лучкевич вказують на необхідність його узгодженості із «потребами українського суспільства крізь призму гармонізації національної та європейської освіти. У цьому контексті важливою є активізація інноваційних технологій навчання та створення відповідного навчально-методичного забезпечення, технологізація й інформатизація навчального процесу» [3, с. 392]. Дослідники відзначають негативні тенденції скорочення обсягу методичної підготовки вчителів, відсутність стандартів їхньої підготовки, розбіжності в змістовому наповненні освітньо-професійних програм.

На необхідність рецесії реформ середньої освіти та реагування впровадженням відповідних змін у вищій педагогічній освіті вказує О. А. Блажко. Автор зазначає, що впровадження в «загальноосвітніх навчальних закладах профільного навчання ставить перед вищою педагогічною освітою завдання модернізації змісту підготовки майбутніх учителів відповідно до вимог сьогодення..., завдання вищого навчального закладу полягає у формуванні в майбутніх учителів хімії знань, умінь та навичок проведення курсів за вибором, а також інформаційної та профорієнтаційної роботи» [1, с. 44]. Таку ситуацію спостерігаємо стосовно шкіл будь-якого профілю, що вимагає єдиного підходу до формування методичного досвіду майбутніх педагогів.

Згідно з позицією О. М. Хоми, у методичній підготовці педагогів пріоритетною є її практична складова, зокрема «активному формуванню творчого стилю педагогічної діяльності майбутніх учителів покликані сприяти заняття з методики викладання

предметів та новітніх технологій, а умови для цього забезпечує таке завдання педагогічної практики: оволодіння сучасними методами і формами педагогічної діяльності, новими технологіями навчання» [5, с. 293].

Нам імпонує думка І. П. Упатової, яка зазначає, що для майбутніх педагогів має бути створено фахове освітнє середовище, яке вона окреслює як «цілісну динамічну відкриту педагогічну систему, що об'єднує педагогічні процеси вищого педагогічного навчального закладу та загальноосвітнього і надає можливості для формування творчої особистості майбутнього педагога, його самореалізації, забезпечує професійне становлення в загальноосвітньому закладі в прискорений термін, створює умови для підвищення престижу педагогічної професії» [4, с. 199].

Метою статті є окреслення універсальних рис методичної підготовки майбутнього вчителя в умовах модернізації вищої освіти. Завданнями цього дослідження є виокремлення спільностей і розбіжностей у методичній підготовці вчителів різних спеціалізацій; узагальнення універсальної складової методичної підготовки вчителя; встановлення потенційно можливої структури вузько специфічного наповнення методичної підготовки вчителя.

Як вже було зазначено вище, тенденцією розвитку сучасної вищої педагогічної освіти є стан мінливості, тобто постійних змін і реформ. Відходження від традиційно затеоретизованої фахової підготовки, де студент «прочитав, запам'ятав, переказав, забув», спостерігається все в більших масштабах, оскільки така ситуація не влаштовує головних зацікавлених осіб – студентів, – майбутніх учителів.

Стан сучасної освітньої системи, орієнтація вищої педагогічної школи на потреби середньої, усвідомлення методичної підготовки майбутнього вчителя, як ключового компонента всієї фахової підготовки дозволяють виокремити його універсальні характеристики незалежно від спеціальності:

- зв'язок теоретичного навчання з практичною підготовкою із суттєвим посиленням саме практичного спрямування вищої педагогічної освіти;
- наскрізність методичного компонента в системі підготовки вчителя;
- інтеграція загальнопрофесійних та вузькоспеціальних дисциплін;
- урахування різних умов освітнього середовища, у якому доведеться працювати майбутньому вчителю;
- можливість відпрацювати основні професійні компетентності впродовж фахової підготовки у ЗВО для скорочення і полегшення процесу фахової адаптації вчителя.

У нашій країні вже є позитивний досвід вдосконалення саме методичного компонента вищої педагогічної освіти. І досвід цей уже знаходиться на стадії узагальнення та набуття універсальних рис для подальшого застосування у фаховій підготовці будь-якого вчителя.

Отже, звернемось до досвіду формування методичної підготовки майбутнього вчителя англійської мови, в експериментальній розробці якого представники Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького брали участь у складі команди інноваторів-однодумців.

Упродовж 6 років учасники робочої групи та інші залучені викладачі реалізовували започаткований 4 березня 2013 року спільний проєкт Міністерства освіти і науки України та Британської Ради в Україні «Шкільний вчитель нового покоління»,

спрямований на реформування системи підготовки вчителя англійської мови у вищій школі України.

Увесь 2013 рік робоча група проекту, яка складалась з представників восьми українських університетів, займалась допроектним дослідженням, зокрема аналізувала стан підготовки вчителів іноземних мов в університетах, опитувала стейкхолдерів (не тільки студентів, викладачів й керівників університетів, але й учнів та вчителів шкіл) про стану навчання іноземних мов. Результати допроектного дослідження було узагальнено та опубліковано [6].

Основна суть цих результатів: наявна значна розбіжність у кількості годин, що виділяють на навчання мовних дисциплін і методики їх викладання; кількість годин, відведених на викладання методики, становила 3 % від обсягу всього навчального плану; викладання методики здійснювалось переважно українською мовою; методика викладалась та оцінювалась в основному як теоретична дисципліна, у межах якої велись традиційні лекції та семінари репродуктивного характеру; майже не приділялась увага питанням розвитку інтернаціональної компетентності, автономії учнів, компетентності в галузі інформаційних технологій, студентоцентрованому підходу; в оцінюванні навчальних досягнень студентів переважали застарілі форми; недостатньо тісний зв'язок між теоретичним курсом методики та педагогічною практикою.

Усього в опитуванні взяли участь 160 молодих фахівців, більшість з яких оцінили свої професійні знання та вміння на 75 %. З числа школярів 61 % були задоволені уроками англійської мови, проте якісний аналіз показав, що їх організація відзначалась традиційними видами діяльності: виконанням граматичних і лексичних вправ (75 %), читанням уголос та перекладом тестів (81 %), відповідями на запитання вчителя (76 %), прослуховуванням та переказом текстів (51 %). Серед сучасних та інноваційних видів діяльності згадували завдання, які виконували за комп'ютерами (7 %), із застосуванням пошуку в мережі Інтернет (11 %), презентації (24 %). Також більшість учнів указували на домінуючу роль вчителя в класі, який завжди вибирав тему і вид діяльності, пояснював правил, перевіряв й оцінював роботи учнів. Такий підхід до проведення уроку англійської мови суперечить головній меті її навчання – формуванню комунікативної компетентності учнів [6, с. 27].

Крім того, під час проведення допроектного дослідження члени робочої групи усвідомили, що фахова підготовка майбутнього вчителя є дуже затеоретизованою. Учитель-початківець починав свою роботу як ретранслятор знань.

Саме тому «зацікавлені сторони, які брали участь в анкетуванні (ректори, декани та завідувачі кафедр, викладачі та студенти ЗВО) висловили думку про необхідність унесення змін у систему та зміст методичної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Найвагомими, на думку респондентів, були такі зміни: збалансування теорії та практики в методичній підготовці майбутніх учителів; збільшення кількості годин на вивчення курсу методики викладання іноземних мов; оновлення змісту та формату методичної підготовки студентів; запровадження наскрізного викладання курсу методики; реорганізація педагогічної практики студентів» [6, с. 28].

Отже, робоча група проекту розробила програму та навчально-методичне забезпечення дисципліни «Методика навчання англійської мови» з урахуванням результатів допроектного дослідження та тенденцій підготовки вчителя іноземної мови в Європейському освітньому просторі. Програму дисципліни створено за такими

принципами: методика викладання – ключова дисципліна підготовки майбутніх учителів; викладання англійською мовою; різноманітність підходів до навчання з переважанням інтерактивних; інтеграція змісту курсів методики і практики мови; стандартизація основних вимог; чітка періодизація педагогічної практики та тісний взаємозв'язок з темами курсу методики; поточне оцінювання протягом курсу за сучасними технологіями.

Важливо, що курс методики є наскрізним у підготовці вчителя. Його вивчення розпочинається з II курсу і триває до закінчення навчання за другим (бакалаврським) рівнем освіти. Кожний семестр вивчається окремий модуль, який, складається з підрозділів. Назви модулів є широкими, як-от «Specialised Dimensions», оскільки об'єднують досить різнопланові за своїм змістом розділи. Так, наприклад, вказаний модуль містить такі розділи «Action Research», «Teaching Young Learners», «Catering for Special Educational Needs», «Developing Intercultural Competence», «Information and Communication Technology (ICT) in Learning and Teaching English». Увесь курс методики являє собою шлях від студента до вчителя, упродовж якого майбутні фахівці набувають необхідного практичного досвіду, адже вони не вчать інформацію про те, як треба вчити учнів, а засвоюють практичні вміння і навички в процесі вузькоспеціального контексту практичної діяльності.

На етапі створення програми зазначеного курсу команда розробників враховувала європейські стандарти, зокрема «European Profile for Language Teacher Education» та «Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications». Крім інноваційної тематики й змісту всіх розділів курсу, важливим є застосування практико-орієнтованого підходу, який дозволяє засвоїти теоретичні основи навчання англійської мови через практичну діяльність, представлену найрізноманітнішими формами взаємодії учасників освітнього процесу. Навчальний матеріал не подають у готовому вигляді, а пропонують певні алгоритми для поступового засвоєння шляхом виконання серій завдань та співпраці з іншими студентами. Обов'язково використовують наявний у студентів досвід, власне, він є точкою відліку у вивченні кожної теми. Розробки занять ґрунтуються на класифікації Блума та емпіричному циклі Колба.

Отже, зміст нового курсу методики набув характеристик інтегрованої, гнучкої, динамічної та цілеспрямованої дисципліни. Викладання за цією програмою дійсно дозволило сформувати професійно цінні компетентності майбутніх учителів крізь призму практичної діяльності, представлені майстернями; завданнями на комунікативній основі; орієнтованим читанням; buzz-group, інтерактивними або мінілекціями; мікророзповідями; навчанням за методами пазлів, піраміди, каруселі, рухливих шеренг тощо.

Спочатку один раз на два тижні, а пізніше щотижня, студенти мали змогу застосувати набутий на заняттях з методики досвід під час практики в школі, навчальної і виробничої. Згідно з принципами наступності та взаємозв'язку студенти крок за кроком наближались до професії вчителя, адже запропоновані їм завдання на практичних заняттях з методики вони мали виконати в школі під час практики, яка, як і курс методики, мала наскрізний характер. Форми проходження практики були позначені інноваційним характером не тільки в плані наскрізного компонента, а й щодо функціональних обов'язків студентів, які розпочинали її в як спостерігачі,

продовжували як асистенти шкільних учителів і в останньому семестрі вже були вчителями.

Учитель повинен не просто знати свій предмет, а вміти ефективно діяти. Наведемо кілька прикладів з курсу «Методики навчання англійської мови». Так, у межах розділу «Information and Communication Technology (ICT) in Learning and Teaching English» студенти опановують як загальні основи методично доцільного застосування комп'ютерних технологій в освітньому процесі, так і вчать на практиці застосовувати символічну комунікацію, емотикони, меми, інфографіку, створювати власні блоги, використовувати мобільні додатки з навчальними цілями тощо. Розділ «Continuing Professional Development» готує студентів до невинного оновлення їх діяльності, знайомить з основними інструментами підвищення кваліфікації, дозволяє створити основу для подальших напрацювань молодих фахівців. На цих заняттях студенти долучаються до професійних об'єднань учителів, реєструються на сайтах з онлайн-інструментами і програмами для розвитку професійно цінних умінь, навичок, компетентностей.

Отже, модернізована методична підготовка майбутнього вчителя англійської мови набула таких інноваційних рис:

- формування професійно-педагогічних компетентностей, зокрема лінгво-методичної;
- співвіднесеність процесу навчання і його кінцевого результату з профілем учителя і професійною рамкою;
- розвиток критичного мислення, педагогічної рефлексії і навчальної автономії;
- відмова від традиційних лекцій і семінарів;
- проведення інтерактивних занять;
- включення до курсу нової тематики, яка стосується навчання учнів з особливими освітніми потребами, використання інтерактивних і сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток навчальної автономії учнів тощо.

Упроваджена в навчальний процес Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького програма з «Методики навчання англійської мови» була зорієнтована на розвиток у майбутніх учителів професійних компетентностей, пов'язаних з розумінням учнів, плануванням уроків та навчальних курсів, організацією уроків та управлінням навчальною діяльністю, евалюацією та оцінюванням навчальних досягнень учнів, знанням предмета і методики його навчання, їхнім безперервним професійним розвитком.

Зв'язок результатів проекту «Шкільний вчитель нового покоління», зміна формату викладання «Методики навчання англійської мови», можливість застосування позитивного досвіду в підготовці учителів будь-яких спеціалізацій з критеріями Європейського освітнього простору є очевидним.

Підготовка якісного фахівця, готового до роботи в постійно змінних умовах діяльності закладів середньої освіти, відповідає суспільній місії закладу вищої освіти, адже стейкхолдерами в цьому випадку є учні шкіл, їхні батьки, педагогічні колективи та адміністрація шкіл, студенти-майбутні вчителі, науково-педагогічні колективи та адміністрація ЗВО, органи управління освіти всіх рівнів та Міністерство освіти і науки

України. Зважаючи на таку велику групу зацікавлених сторін, стає зрозумілим, що підготовка вчителя є дійсно стратегічним завданням, оскільки становить важливу ланку в усій системі освіти.

Тісним має бути зв'язок зі школою, точніше, вчителями, які знають шкільні реалії; адміністрацією, яка знає тенденції розвитку сучасної шкільної освіти; учнями, які незабаром стануть прямими споживачами освітніх послуг молодого вчителя. Тож практика разом з курсом «Методики» відіграє провідну роль у фаховій підготовці вчителя за умови її раціональної організації, що передбачає виконання актуальних практичних завдань, співпрацю з учителями-менторами, включення рефлексії упродовж усіх видів практик.

Суттєвою перевагою модернізованої методичної підготовки майбутнього вчителя англійської мови стала й комплексність вирішення питання на рівні освітніх компонентів. Усі розділи, і зокрема «Психологічні фактори у навчанні мови», «Засвоєння другої мови», «Розвиток самостійності учня», «забезпечення особливих освітніх потреб», «Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні англійської мови», «Дослідницька діяльність вчителя», «Планування постійного професійного розвитку», сприяють комплексному формуванню всіх необхідних методичних компетентностей одночасно з формуванням соціальних навичок, таких як здатність до ефективної комунікації, здатність до співпраці, творчість, критичне мислення, інформаційна компетентність, інтеркультурна обізнаність, уміння управляти своїм часом, уміння вирішувати проблеми і злагоджувати конфлікти тощо.

Отже, запропонована модель методичної підготовки майбутнього вчителя англійської мови є цінним надбанням у галузі фахової підготовки вчителя загалом та може бути використаною під час модернізації вищої педагогічної освіти на загальнонаціональному рівні.

Результати наукових досліджень, досвід реалізації проекту «Шкільний вчитель нового покоління», реформування усіх рівнів системи освіти в Україні, авторитет європейських та світових практик професійної підготовки вчителів, вимоги соціуму та ринку праці багатовекторно впливають на методичну підготовку майбутнього вчителя у вищій школі, яка є ключовим компонентом процесу отримання відповідної кваліфікації та консолідує набуття всіх професійно цінних компетентностей. Ефективна модернізована методична підготовка майбутнього вчителя повинна бути наскрізною; інтегрувати теоретичну і практичну складові з підсиленням акцентом саме на практико-орієнтованому підході; синтезувати предметні, психолого-педагогічні, методичні знання, вміння, компетентності з практичним застосуванням; ґрунтуватись на інноваційних технологіях навчання; бути технологізованою та інформатизованою; поєднувати всі ланки фахової підготовки (вивчення загальнопрофесійних і вузькоспеціальних дисциплін, курсу методики, проходження практики в школі, написання курсових і дипломних робіт тощо); передбачати опанування способів методичної діяльності в різних контекстах освітнього середовища (робота з учнями з особливими потребами, дослідження у власній професійній діяльності, розвиток автономії учнів тощо); співвідносити процес навчання і його кінцевий результат із профілем учителя і професійною рамкою; сприяти розвитку критичного мислення, педагогічної рефлексії і навчальної автономії.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в обґрунтуванні можливостей для

реорганізації навчальних планів підготовки вчителів усіх предметів щодо пріоритетності вивчення методики як наскрізної дисципліни. Важливо переглянути структурно-логічні схеми організації освітнього процесу підготовки майбутніх учителів за першим (бакалаврським) і другим (магістерським) рівнями, що б допомогло створити умови для вдосконалення якості методичної підготовки ефективного і конкурентоспроможного вчителя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блажко О. А. Змістовий компонент системи методичної підготовки майбутніх учителів до реалізації допрофільного навчання хімії в основній школі. *Актуальні питання підготовки майбутнього вчителя хімії: теорія і практика*: збірник наукових праць. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. Вип. 2. С. 44–46.
2. Грицай Н. Концепція методичної підготовки майбутніх учителів біології у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*: збірник наукових праць. Мелітополь, 2014. № 2(13). С. 248–254.
3. Кемін В., Лучкевич В. Професійно-методична складова підготовки вчителів французької мови в Україні: сучасний стан й освітні перспективи. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань, 2018. Вип. 18. С. 389–396.
4. Упатова І. П. Методична підготовка майбутніх учителів початкової школи як педагогічна проблема. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Северодонецьк, 2016. Вип. 4. С. 192–200.
5. Хома О. М. Методична підготовка майбутніх учителів початкової школи в умовах університету. *Педагогічна освіта і наука в умовах класичного університету: традиції, проблеми, перспективи*: збірник наукових праць / за ред. Євтуха М., Герцюка Д., Шмидта К. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. Т. 1. С. 288–295.
6. Шкільний учитель нового покоління. Допроєктне базове дослідження (березень 2013 – березень 2014). К.: Ленвіт, 2014. 60 с.

REFERENCES

1. Blazhko, O. A. (2016). Zmistovyi component systemy metodychnoi pidhotovky maibutnix uchyteliv do realizatsii doprofilnoho navchannia himii v osnovnii shkoli. *Aktualni pytannia pidhotovky maibutnioho vchytelia himii: teoriia i praktyka – Topical Issues of Future Chemistry Teacher's Training: Theory and Practice*. Vinnytsia: Nilan-LTD, Issue 2, 44–46 [in Ukrainian].
2. Hrytsai, N. (2014). Kontseptsiiia metodychnoi pidhotovky maibutnix uchyteliv biolohii u vyshchomu navchalnomu zakladi. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu – Scientific Herald of Melitopol State Pedagogical University*. Melitopol, Issue 2(13), 248–254 [in Ukrainian].
3. Kemin, V., Luckevych, V. (2018). Profesiino-metodychna skladova pidhotovky vchyteliv frantsuzkoi movy v Ukraini: suchasnyi stan i osvichni perspektyvy. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Issues of Future Teacher's Training*. Uman, Issue 18, 389–396 [in Ukrainian].
4. Upatova, I. P. (2016). Metodychna pidhotovka maibutnix uchyteliv pochatkovoii shkoly iak pedahohichna problema. *Duhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka – Spirituality of the Personality: Methodology, Theory, Practice*. Severodonetsk, Issue 4, 192–200 [in Ukrainian].
5. Khoma, O. M. (2013). Metodychna pidhotovka maibutnix uchyteliv pochatkovoii shkoly v umovakh universytetu. *Pedahohichna osvita i nauka v umovakh klasychnoho universytetu: tradytsii, problemy, perspektyvy – Pedagogical Education and Science in Classic University Conditions: Traditions, Issues, Prospects*. M. Yevtukh, D. Gertsyuk, K. Shmidt (Ed.). Lviv: LNU imeni Ivana Franka, Vol. 1, 288–295 [in Ukrainian].
6. Shkilnyi vchytel novoho pokolinna. Doproektne bazove doslidzhennia (berezen 2013 – berezen 2014). (2014). Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].